

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**А. В. ЧЕРВІНЧУК, Є. О. ПИЛИПЕНКО,
Ю. Ю. АТАМАНЕНКО**

АЛГОРИТМ ДІЙ НАРЯДУ ПОЛІЦІЇ ПРИ ДТП

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ПОРАДНИК

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 2 від 29 вересня 2021 року)*

Рецензенти

Собакарь Андрій Олексійович – завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, підполковник поліції

Бугайчук Костянтин Леонідович – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, підполковник поліції

Марценишин Юрій Ігорович – начальник управління патрульної поліції в Закарпатській області Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, кандидат юридичних наук, підполковник поліції

Червінчук А. В., Пилипенко Є. О., Атаманенко Ю. Ю.

Ч-45 Алгоритм дій наряду поліції при ДТП (науково-практичний посібник) / А. В. Червінчук, Є. О. Пилипенко, Ю. Ю. Атаманенко. – Київ: ВД «Дакор», 2021. – 42 с.

ISBN 978-617-8066-07-9

Дане видання присвячене визначенню покроковому хронометражу заходів, що здійснюються співробітниками поліції від отримання інформації про дорожньо-транспортну пригоду до оформлення відповідних матеріалів та відновлення безпечних умов руху.

Викладені у посібнику рекомендації можуть бути корисними для співробітників Національної поліції України, працівників, курсантів, студентів та слухачів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських.

УДК 351.811

© Донецький державний університет внутрішніх справ, 2021
© Червінчук А. В., Пилипенко Є. О., Атаманенко Ю. Ю. 2021
© ТОВ «ВД «Дакор», 2021

ISBN 978-617-8066-07-9

Щодня в Україні трапляється близько 400 дорожньо-транспортних пригод з матеріальними збитками, за скоєння яких передбачена адміністративна відповідальність за ст. 124 КУпАП. Тільки за 2020 рік, згідно зі статистичними даними офіційного сайту патрульної поліції України, в Україні трапилось 141967 ДТП з матеріальними збитками – порушень учасниками дорожнього руху Правил дорожнього руху, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна. Особливу роль у попередженні та припиненні, а отже й зменшенні кількості подібних порушень Правил дорожнього руху беззаперечно займає притягнення винної особи до адміністративної відповідальності, накладанні певного виду адміністративного стягнення, оскільки відповідно до вимог чинного КУпАП саме адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Проте притягнення особи до відповідальності за скоєння правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП неможливе без якісно оформлених співробітниками патрульної поліції матеріалів дорожньо-транспортної пригоди, зокрема, протоколу про адміністративне правопорушення, схеми місця ДТП та інших документів, необхідних для всебічного та об'єктивного розгляду справи в суді.

Науково-практичний посібник «Алгоритм дій наряду поліції при ДТП» містить покроковий хронометраж заходів, що здійснюються співробітниками поліції, від отримання інформації про дорожньо-транспортну пригоду до оформлення відповідних матеріалів, а також відновлення безпечних умов руху та розроблений науковцями Донецького державного університету внутрішніх справ для надання теоретичної і практичної допомоги патрульним поліцейським під час виконання ними службових завдань у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА МІСЦІ ДТП ТА ЧАС ЇХ ВИКОНАННЯ

№ з/п	Заходи	Час виконання
1.	Проставити в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» відповідну відмітку про прийняття виклику (за наявності планшетного пристрою)	1 хвилина
2.	Негайно виїхати на місце події (з урахуванням середньої швидкості руху автомобіля 40–50 км/год)	– у межах міста: до 7 хвилин – при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування; до 10 хвилин – якщо залучено наряд з іншої (сусідньої) зони обслуговування – у сільській місцевості: до 20 хвилин – при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування; до 40 хвилин – якщо залучено наряд з іншої дільниці
3.	По прибутті на місце пригоди в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» поставити відповідну відмітку про прибуття (за наявності планшетного пристрою)	1 хвилина
4.	Доповісти диспетчеру про прибуття та обстановку на місці події. Повідомити диспетчера про загиблих та травмованих осіб, необхідність направлення слідчо-оперативної групи, а також залучення додаткових сил та засобів для здійснення регульовально-розпорядчих дій щодо забезпечення безпечного об'їзду місця ДТП	2 хвилини
5.	Надати домедичну допомогу постраждалим	за необхідністю

6.	Здійснити огороження місця дорожньо-транспортної пригоди (здійснюється з метою забезпечення учасників дорожнього руху, працівників поліції, що проводять огляд місця ДТП, недопущення перебування на місці ДТП сторонніх осіб та збереження слідів пригоди)	5 хвилин
7.	З'ясувати: - час, місце та обставини пригоди, марку, номерний знак та належність транспортного засобу, причетного до пригоди; - наявність травмованих осіб, їх установчі дані, стан здоров'я, місце перебування; - установчі дані водія, заявника та свідків події, місце перебування; - якщо водій з місця пригоди зник, напрямку руху транспортного засобу та його прикмети	5 хвилин
8.	Виконати дії в залежності від наслідків та тяжкості дорожньо-транспортної пригоди	
у випадку скоєння ДТП з загиблими або травмованими:		
8.1.	перебувати на місці події	до прибуття слідчо-оперативної групи
	забезпечити охорону місця події	до прибуття слідчо-оперативної групи
	виконувати доручення старшого слідчо-оперативної групи	протягом проведення слідчих дій
у випадку скоєння ДТП з матеріальними збитками:		
8.2.	провести огляд місця дорожньо-транспортної пригоди	10–15 хвилин
	провести фотографування місця ДТП	10 хвилин
	скласти схему ДТП	15–20 хвилин
	прибрати пошкоджені транспортні засоби з проїзної частини, відновити рух транспортних засобів на ділянці дороги, де відбулась ДТП	10–20 хвилин
	за наявності у водіїв ознак алкогольного сп'яніння: провести їх огляд на місці з використанням технічних засобів	10–15 хвилин

	направити на огляд з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння до закладу охорони здоров'я;	час виконання залежить від віддаленості закладу охорони здоров'я від місця ДТП, але не більше 2 годин з моменту виявлення ознак сп'яніння
	провести опитування учасників та свідків ДТП щодо обставин скоєння пригоди	15–20 хвилин на кожну особу
	скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 124 КУпАП, а також, у разі підтвердження стану сп'яніння, – протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП	15–20 хвилин на кожний протокол
	у випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, передає оформлені матеріали ДТП для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу поліції, на території обслуговування якого сталася пригода	протягом доби
9.	Доповісти диспетчеру про закінчення виконання завдань та результати реагування на подію	2 хвилини
10.	Оформити результати реагування на дорожньо-транспортну пригоду в системі «Інформаційний портал Національної поліції України»	1 хвилина

**ПРИ ОТРИМАННІ ПОВІДОМЛЕННЯ
ПРО ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНУ ПРИГОДУ НАРЯД
ПОЛІЦІЇ ПОВИНЕН ЗДІЙСНИТИ ТАКІ ЗАХОДИ:**

1) проставити в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» відповідну відмітку про прийняття виклику (за наявності планшетного пристрою) (час виконання – 1 хвилина)

Відповідно до підпункту 2 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

2) негайно виїхати на місце події

Відповідно до підпункту 1 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

рекомендований час прибуття наряду поліції на місце події з моменту призначення наряду для реагування на правопорушення або подію (з урахуванням середньої швидкості руху автомобіля 40–50 км/год) складає:

- у межах міста:
- до 7 хвилин – при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування;
- до 10 хвилин – якщо залучено наряд з іншої (сусідньої) зони обслуговування;

- у сільській місцевості:
до 20 хвилин – при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування;
до 40 хвилин – якщо залучено наряд з іншої дільниці

Відповідно до підпункту 1, 2 пункту 3 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

3) по прибуттю на місце пригоди в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» проставити відповідну відмітку про прибуття (за наявності планшетного пристрою) (час виконання – 1 хвилина)

Відповідно до підпункту 2 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

4) доповісти диспетчеру про прибуття та обстановку на місці події. Повідомити диспетчера про загиблих та травмованих осіб, необхідність направлення слідчо-оперативної групи, а також залучення додаткових сил та засобів для здійснення регульовально-розпорядчих дій щодо забезпечення безпечного об'їзду місця ДТП (час виконання – 2 хвилини)

Відповідно до підпункту 4 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

5) надати домедичну допомогу постраждалим (за необхідністю)

Відповідно до статті 1 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012 р. № 5081-VI, домедична допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи. Обов'язок поліцейського надати домедичну допомогу постраждалим закріплено у Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII, зокрема: пункт 4 частини 1 статті 18 до основних обов'язків поліцейського відносить надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я; пункт 14 частини 1 статті 23 відносить до основних повноважень поліції вжиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я. Стаття 48 «Про дорожній рух» від 30.06.1993 р. № 3353-XII визначає, що водії транспортних засобів, поліцейські і відповідні посадові особи військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби

правопорядку у Збройних Силах України зобов'язані володіти практичними навичками з надання домедичної і медичної допомоги потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних пригод, періодично проходити відповідну підготовку за програмами, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Також обов'язок надання домедичної допомоги закріплено підпунктом 2 пункту 2 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

б) здійснити огороження місця дорожньо-транспортної пригоди (здійснюється з метою убезпечення учасників дорожнього руху, працівників поліції, що проводять огляд місця ДТП, недопущення перебування на місці ДТП сторонніх осіб та збереження слідів пригоди) (час виконання – 5 хвилин)

Стандарт МВС України СОУ 78-45-011-2006 «Технічні засоби огороження місць дорожньо-транспортних пригод. Загальні вимоги. Правила застосування» визначає порядок огороження місця дорожньо-транспортної пригоди. Відповідно до Стандарту першими встановлюються технічні засоби огороження, найбільш віддалені від місця ДТП. Технічні засоби організації дорожнього руху встановлюються в такій послідовності: 1) дорожні знаки: попереджувальні знаки; знаки пріоритету; заборонні знаки; наказові знаки; 2) напрямні пристрої: конуси; пристрої світлосигнальні; інформаційне табло; стрічка сигнальна; 3) світлофори дорожні (мобільні). Демонтаж технічних засобів огороження місця ДТП має проводитися у зворотному порядку.

Розмір зони ДТП має бути мінімальним, у той же час повинен убезпечувати фахівців, що працюють на місці ДТП, а також забезпечувати безпечний режим руху пішоходів та транспортних засобів. На

початку зони ДТП встановлюються табличка «Увага! ДТП» та дорожній знак 3.29 «Обмеження максимальної швидкості». За необхідності разом з ними можна встановлювати дорожні знаки 1.5.1–1.5.3 «Звуження дороги» (поза населеними пунктами на відстані 150 м), дорожній знак 1.26 «Двосторонній рух» (поза населеними пунктами на відстані 150 м, у населених пунктах, як правило, 50 м).

Установлення тимчасових дорожніх знаків 3.29 проводиться таким чином, щоб забезпечити ступінчасте послідовне зменшення швидкості транспортних засобів перед місцем ДТП з кроком не більше 20км/год. Інформаційне табло, наприклад, «Увага! ДТП», може встановлюватися на будь-якій відстані від місця ДТП, але в одному створі зі встановленими тимчасовими дорожніми знаками в зоні ДТП. Безпосередньо перед місцем ДТП встановлюються дорожні знаки 4.1 «Рух прямо» або 4.9 «Об'їзд перешкоди з правого або лівого боку». За необхідності, одночасно на стійці із знаком 4.1 може встановлюватися дорожній знак 2.5 «Перевага зустрічного руху» або 2.6 «Перевага перед зустрічним рухом» – для організації руху по смузі проїзної частини, призначеної для руху транспортних засобів у зустрічному напрямку, де неможливий або небезпечний зустрічний роз'їзд транспортних засобів при інтенсивності руху, що забезпечує саморегулювання зустрічного роз'їзду, та видимості всієї ділянки та протилежного в'їзду на нього з кожного боку вузької ділянки дороги. Якщо умови для застосування дорожніх знаків 2.5 «Перевага зустрічного руху» або 2.6 «Перевага перед зустрічним рухом» не виконуються, необхідно застосовувати регулювання руху на цих ділянках за допомогою регулювальника або мобільних світлофорів. Дорожній знак 4.1 «Рух прямо» застосовується, залежно від ситуації, як дорожні знаки 4.2, 4.3, 4.7, 4.8, обертаючи його навколо своєї вісі при встановленні. Дорожні знаки 4.1 «Рух прямо», 4.9 «Об'їзд перешкоди з правого або лівого боку» мають застосовуватися разом із напрямними засобами. Направні засоби встановлюються для позначення траєкторії руху транспортних засобів при об'їзді місця ДТП. На напрямних конусах та віхах рекомендується встановлювати світлосигнальні пристрої. У темний час доби та в умовах недостатньої видимості застосування світлосигнальних пристроїв обов'язкове на всіх дорогах, незалежно від їх освітленості. Крім того, обов'язкове їх застосування на ділянках

дороги під мостами, шляхопроводами, естакадами або в тунелях.

Світлосигнальних пристроїв, що встановлюються, не повинно бути менше трьох: на початку зони ДТП – разом із знаком 1.39 «Інша небезпека»; безпосередньо перед місцем ДТП, на початку організації його об'їзду – разом із одним із знаків групи 1.5.1–1.5.3 «Звуження дороги»; у проміжку між початком зони ДТП та місцем ДТП – разом із попереджувальним або заборонним знаком за умови його наявності. Напрямні конуси або віхи встановлюються на відстані 30–35 м перед початком зони ДТП. Напрямні засоби виставляються по лінії відхилення траєкторії руху транспортних засобів від місця ДТП (перешкоди), яка повинна бути утворена не менше ніж чотирма напрямними пристроями (конусами або віхами). Конуси та віхи розміщують уздовж зони ДТП на однаковій відстані одна від одної в межах від 3 до 5 м, не ближче ніж 0,5 від краю цієї зони. Застосування віх та конусів має відповідати ДСТУ 218-03449261-095. У повздовжньому напрямку при об'їзді місця ДТП має виставлятися не менше трьох напрямних засобів (конуси або віхи), крайні з яких можуть поєднуватися з відповідними крайніми напрямними пристроями лінії відхилення траєкторії руху транспортних засобів від місця ДТП, третя – виставляється напроти середини місця ДТП. Дорожні знаки 4.1, 4.9 повинні виставлятися посередині лінії відхилення траєкторії руху транспортних засобів від місця ДТП. Стрічку сигнальну застосовують у разі можливої появи поблизу зони ДТП пішоходів, велосипедистів та інших користувачів проїзної частини. Стрічку підвішують на висоті 0,8–1,2 м за допомогою віх;

7) з'ясувати:

- **час, місце та обставини пригоди, марку, номерний знак та належність транспортного засобу, причетного до пригоди;**
- **наявність травмованих осіб, їх установчі дані, стан здоров'я, місце перебування;**
- **установчі дані водія, заявника та свідків події, місце перебування;**
- **якщо водій з місця пригоди зник, напрямок руху транспортного засобу та його прикмети (час виконання – 5 хвилин)**

Відповідно до Алгоритму орієнтовних невідкладних дій поліцейського при дорожньо-транспортній пригоді, зазначеному в Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

8) виконати дії в залежності від наслідків та тяжкості дорожньо-транспортної пригоди:

у випадку скоєння ДТП з загиблими або травмованими:

- **перебувати на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи;**
- **забезпечити охорону місця події до прибуття слідчо-оперативної групи;**
- **виконувати доручення старшого слідчо-оперативної групи протягом проведення слідчих дій**

Відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575, поліцейський патрульної поліції на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам; з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази; інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання; з прибуттям слідчо-оперативної групи негайно інформує слідчого (дідзнавача) про одержані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої

фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Також підпункти 4, 5 пункту 2 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357 закріплюють, що у разі підтвердження ознак учиненого кримінального правопорушення поінформувати диспетчера (оперативного чергового) про необхідність направлення слідчо-оперативної групи та перебувати на місці події до її прибуття; до прибуття слідчо-оперативної групи забезпечити охорону місця події та слідів учиненого кримінального правопорушення, унеможливити доступ на місце події сторонніх осіб. Після прибуття слідчо-оперативної групи виконувати доручення старшого слідчо-оперативної групи;

у випадку скоєння ДТП з матеріальними збитками:

- **провести огляд місця дорожньо-транспортної пригоди (час виконання – 10–15 хвилин)**

Огляд місця дорожньо-транспортної пригоди – це процесуальна дія, яка провадиться уповноваженими суб'єктами з метою встановлення наявності факту дорожньо-транспортної пригоди, з'ясування обставин та одержання доказів шляхом візуального спостереження і дослідження слідів делікту та інших матеріальних джерел доказової інформації.

Загальні завдання огляду ДТП впливають із його визначення і полягають у дослідженні і фіксації обстановки на місці пригоди; виявленні, фіксації слідів та інших речових доказів, які мають відношення до автопригоди; виявленні обставин і даних, що можуть бути використані для встановлення та розшуку водіїв транспортних засобів та інших учасників ДТП, що залишили на порушення встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, до якої вони причетні; установленні причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення та скоєння ДТП.

Огляд місця ДТП доцільно проводити за такими етапами:

1. Огляд дорожньої ділянки.
2. Огляд безпосереднього місця події (виявлення й фіксація слідів безпосередньо на місці аварії, наїзду, зіткнення, перекидання і т. ін.).
3. Огляд автомобілів та інших транспортних засобів (що причетні до автопригоди).

На місці події підлягають дослідженню сліди:

- залишені транспортними засобами;
- залишені відкинутими об'єктами;
- залишені потерпілим при наїзді;
- залишені на транспортних засобах і потерпілих;

- **провести фотографування місця ДТП (час виконання – 10 хвилин)**

Фотозйомка при проведенні огляду місця події забезпечує максимальну повноту фіксації всіх об'єктів, елементів обстановки. З цією метою на місці події використовують такі прийоми зйомки, як орієнтуюча, оглядова, вузлова і детальна.

Орієнтуюча зйомка – це фотографування місця проведення слідчої (розшукової) дії на фоні оточуючої його обстановки. Метою такого фотографування є фіксація зовнішньої по відношенню до місця події обстановки, яка дає уявлення про місце проведення огляду. Напрями орієнтуючої зйомки обирають так, щоб в кадр потрапляли найбільш характерні об'єкти обстановки (орієнтири). Якщо умови не дозволяють зафіксувати все необхідне в одному кадрі, то орієнтуючу зйомку проводять панорамним методом (здійснюють кругову або лінійну панораму).

Оглядова зйомка – фотографування безпосередньо місця проведення процесуальної дії, тобто частини місцевості, на якій відбулася пригода і залишилися сліди, що містять в собі інформацію про цю подію. Метою оглядової фотозйомки є фіксація предметів, слідів, результатів пригоди, взаємного розташування транспортних засобів та інших предметів обстановки на місці огляду. На оглядових знімках необхідно відобразити ознаки, які характеризують сутність того, що сталося. Вони повинні створювати цілісне уявлення про обстановку місця проведення

огляду, про характер пригоди, її наслідки, істотні елементи та деталі. З цією метою доцільно проводити фотографування місця ДТП з різних сторін, відповідно до напрямків руху транспортних засобів.

Вузлова зйомка – фотографування групи предметів, окремого предмету або частини території, що містять в собі матеріальні сліди події, яка сталася. Вузлові знімки фіксують важливі фрагменти обстановки місця події. На ілюстраціях необхідно відобразити форму розміщення об'єктів на місці проведення огляду і відносно один одного. Окремий предмет фотографують не ізольовано, а з частиною оточуючої обстановки.

Детальна зйомка – фотографування окремого об'єкту з метою фіксації його форми, стану, структури, деталей та особливостей. Розмір об'єкту на знімку та напрямок зйомки повинні забезпечити фіксацію та роздільне сприйняття усіх ознак предмету. Детально мають бути сфотографовані, в першу чергу, такі сліди або речові докази, які неможливо вилучити з місця події або щодо яких немає впевненості, що вони не будуть пошкоджені чи знищені під час вилучення і транспортування. Детальну зйомку проводять масштабним методом з відстані, яку обирають так, щоб об'єкт зйомки займав всю площу кадру з невеликими берегами довкола, при цьому, якщо він має невеликі розміри, використовується метод макрозйомки);

– скласти схему ДТП (час виконання – 15–20 хвилин)

Результати проведення огляду місця автопригоди фіксуються співробітниками патрульної поліції у схемі місця ДТП.

Схема місця дорожньо-транспортної пригоди – графічне зображення місця дорожньо-транспортної пригоди з відображенням та фіксацією на ньому всіх об'єктів та обставин, що стосуються події та можуть мати значення для об'єктивного визначення її причин, яке оформлюється на місці пригоди і підписується її учасниками.

Відповідно до вимог Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затверджені наказом МВС України від 07.11.2015 р. № 1395, на схемі місця ДТП графічно зображуються та фіксуються такі об'єкти:

- 1) ділянка дороги, на якій сталась ДТП;
- 2) сталі орієнтири, до яких на схемі здійснена прив'язка об'єктів та слідів;
- 3) транспортні засоби, причетні до ДТП, координати їх розміщення відносно елементів проїзної частини та сталих орієнтирів;
- 4) сліди гальмового шляху коліс транспортних засобів: їх розміщення відносно елементів проїзної частини; довжина від їх початку до кожного колеса транспортного засобу із зображенням місць розривів; довжина слідів на ділянках з різним покриттям;
- 5) інші сліди та предмети, що стосуються пригоди: розміщення частин та об'єктів (уламки кузова, частинки фарби, уламки скла, осипання ґрунту, сліди рідини), що відокремилися від транспортного засобу, відносно елементів проїзної частини, транспортних засобів; площа розсіювання уламків скла, осипання ґрунту;
- 6) координати місця зіткнення, наїзду відносно сталих орієнтирів;
- 7) ширина проїзної частини разом з роздільними смугами;
- 8) ширина тротуарів, узбіччя;
- 9) розміри ділянок з різним станом дорожнього покриття;
- 10) розміри та розміщення дефектів дорожнього покриття;
- 11) розташування дорожньої розмітки;
- 12) розташування світлофорів, дорожніх знаків та інших засобів технічного регулювання дорожнього руху;
- 13) розташування шлагбаума, засобів сигналізації, дорожніх знаків на підході до залізничного переїзду.

В обов'язковому порядку на схемі місця ДТП заповнюється таблиця дорожніх умов та зазначаються назви об'єктів, зображених на схемі.

На зворотному боці схеми місця ДТП зазначаються:

- 1) марка (модель) пошкодженого транспортного засобу;
- 2) номерний знак транспортного засобу;
- 3) власник (співвласник) транспортного засобу;
- 4) серія та номер полісу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та назва страхової організації, яка його видала, а у разі його відсутності – посвідчення відповідної категорії осіб, для яких наявність полісу не є обов'язковою;

- 5) перелік видимих (зовнішніх) пошкоджень транспортного засобу, які сталися внаслідок ДТП;
- 6) вид пригоди;
- 7) кількість учасників ДТП;
- 8) порушення пункту Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306;
- 9) результати огляду на стан сп'яніння (у випадку його проведення);
- 10) тип транспортного засобу.

Також у схемі ДТП обов'язково зазначаються:

- місце скоєння ДТП (назва автодороги, вулиці, кілометру, перехрестя, номер будинку тощо);
- дата (рік, місяць, число) і час скоєння ДТП, а також складання схеми;
- посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові і підпис особи, яка склала схему;
- прізвище, ім'я та по-батькові та підписи учасників ДТП;
- умовні позначки, використані при складанні схеми.

Перед складанням схеми ДТП співробітник патрульної поліції з'ясовує:

- за яких обставин сталася ДТП, тобто механізм її виникнення (дає можливість з'ясувати наскільки формальним є складання схеми ДТП);
- які зміни обстановки сталися до прибуття на місце ДТП працівника патрульної поліції (якщо автомобіль після ДТП пересувався то його фіксація на схемі втрачає доцільність);
- місце зіткнення (наїзду), тобто удару (самотужки та зі слів учасників). Про це свідчить концентрація осипаного ґрунту, осколків скла, різкі відхилення слідів руху від початкового напрямку тощо. При відсутності матеріальних доказів, що свідчать про місце удару, воно встановлюється відповідно свідченням учасників та очевидців пригоди. Враховуючи вищевикладене, визначається доцільність та порядок проведення замірів. У разі розбіжностей у показаннях учасників пригоди щодо місця зіткнення або їх невідповідності слідовій картині на схемі ДТП фіксуються обидва місця, із зазначенням, з чіх слів вони визначені.

При здійсненні вимірів на місці ДТП рекомендується:

- користуватися десятиметровою рулеткою. Рулетка повинна бути матер'яною (пластиковою), тому що огляд місця ДТП часто ведеться в несприятливих погодних умовах;
- виміри проводяться під прямим кутом до подовжньої і поперечної осі проїзної частини;
- необхідно забезпечувати максимальну точність (не допускати провисання вимірювальної стрічки);
- слід фіксувати точки, між якими проводяться виміри;
- при фіксації розташування транспортних засобів виміри проводяться від центра коліс (від місця контакту колеса з дорогою – так звана «пляма контакту»);
- необхідно прагнути робити виміри до однієї базової лінії (наприклад, до правого краю дороги);
- не допускається дублювання вимірів, забезпечуючи таке положення, при якому в разі потреби можна установити й інші розміри;
- всі виміри здійснюються осмислено. Немає потреби робити ті виміри, які не несуть жодної інформації;
- всі заміри виконуються тільки працівниками патрульної поліції у присутності учасників ДТП.

Для того щоб схема була зрозумілою, бажано попередньо виконати її на чернетці, з урахуванням відповідної пропорційності об'єктів, що відображаються. Одним з найбільш простих і дійових засобів підвищення демонстраційних та інформаційних якостей цього документа може бути додержання визначеної послідовності його виконання.

Зокрема, *пропонується додержання наступного порядку складання схеми ДТП:*

- нанести лінії меж проїзної частини, тротуарів, узбіч, дорожньої розмітки, дефектів дорожнього покриття, контури транспортних засобів та інших об'єктів, що знаходяться на місці ДТП. При цьому особливу увагу приділити точності викреслювання радіусів поворотів і заокруглень вулиць і доріг, кутів злиття і розгалуження проїзних частин;
- точками вказуються розташування окремих дрібних об'єктів: осипу ґрунту, осколків скла, крапель рідини тощо. Таким чином, точка буде визначати центр об'єкту;

- викреслити розмірні лінії, що забезпечують на схемі прив'язку об'єктів огляду до краю проїзних частин чи відносно сталих орієнтирів. При цьому товщина розмірних ліній повинна бути у 2-3 рази тонше ліній меж проїзної частини, контурів транспортних засобів та інших об'єктів;
- відобразити на схемі сліди руху і гальмування транспортних засобів, дорожні знаки, покажчики, світлофорні об'єкти;
- виконати нумерацію об'єктів, що визначає розташування цих об'єктів – олівцем тонкими лініями з'єднати з окружностями (діаметр – приблизно 1 см) на периферійних ділянках схеми та у цих окружностях проставити порядкові номери об'єктів, що розміщуються для зручності користування схемою по годинниковій стрілці;
- вказати ширину проїзної частини, тротуарів, узбіч, газонів, встановлений напрямок руху транспортних засобів до кульмінаційної фази ДТП, назву вулиць, зупинок громадського транспорту, номери будинків та інших об'єктів у зоні пригоди;
- відобразити на схемі і у протоколі огляду місце, де із транспортного засобу випав вантаж, та з якої висоти він падав.

Предмети, положення яких важко передати на плані (стовпи міського освітлення, дерева, дорожні знаки і покажчики), можна для наочності намалювати у вертикальній проекції, але таким чином, щоб вони не ускладнювали сприйняття схеми. Якщо це не вдається, переходять на застосування відповідних умовних позначень, яким дають розшифровку на вільному місці схеми.

При складанні патрульним поліцейським схеми місця ДТП рекомендується:

- 1) застосовувати спеціальне креслярське приладдя (лінійки, лекала);
- 2) користуватися загальноприйнятими графічними зображеннями об'єктів та умовними позначками;
- 3) не порушувати масштабу зображення;
- 4) деталізувати ту чи іншу ділянку схеми пригоди;
- 5) використовувати винесення фрагментів за схему.

Методика складання схеми ДТП

Схеми ДТП виконуються на спеціальному бланку, затвердженому Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (наказ МВС України від 07.11.2015 р. № 1395), як правило у масштабі 1:200 (у 1 см – 2 м).

Зазвичай, на схемі відображають горизонтальну проекцію або план місця ДТП, який задається двома осями координат, що взаємно перехрещуються. Припустимо, нам необхідно зафіксувати положення будь-якої точки А на плані. Для цього необхідно на заданій площині вибрати осі системи координат, у якій буде проводитися фіксація. Наприклад, на прямокутному чи Т-образному перехресті це будуть осі прямокутної системи координат, а на косокутному чи Y-образному перехресті – відповідно осі косокутної системи координат. У якості осей координат зручно приймати край проїзної частин вулиці чи дороги, що являє собою пряму лінію, або його умовне продовження.

Для того, щоб зафіксувати положення точки А необхідно виміряти проекції цієї точки на вибрані координатні осі. Звичайно для нанесення точок на схему використовується саме цей спосіб, тому що він не потребує вимірювання кутів.

Для відображення на схемі розташування об'єктів, що мають визначену довжину, наприклад – відрізок прямої АВ, достатньо вказати величину трьох проекцій їх крайніх точок.

Об'єкти, що мають конструкційну жорсткість та визначену довжину і ширину (автомобілі, автомобільні причепа та інші транспортні засоби, деталі і вузли до них, сліди гальмування транспортних засобів, елементи дорожньої розмітки тощо) фіксуються на схемі аналогічним чином, тобто трьома проекціями на координатні осі.

Принципи графічної фіксації транспортних засобів та інших слідів ДТП у прямокутній та косокутній системах координат показані на рис. 1 та рис. 2.

Рисунок 1
Принципи графічної фіксації транспортних засобів та інших слідів ДТП у прямокутній системі координат

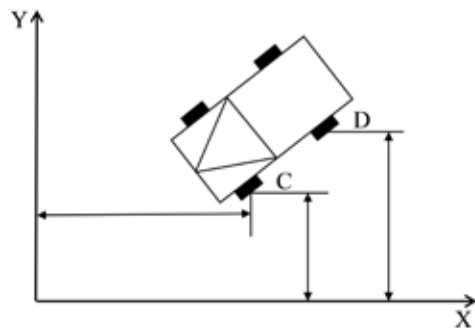
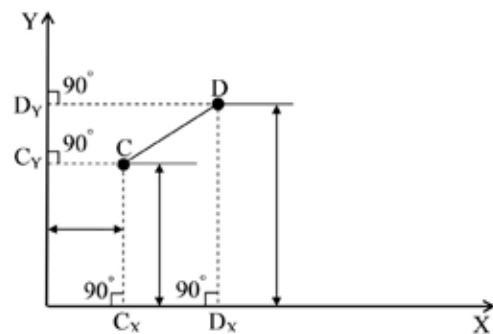
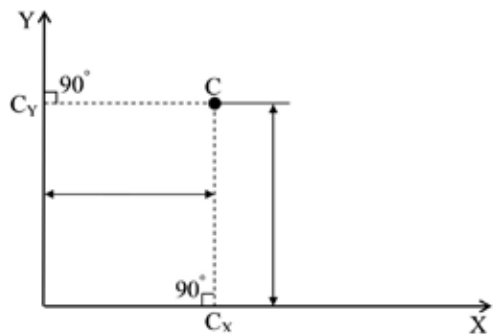
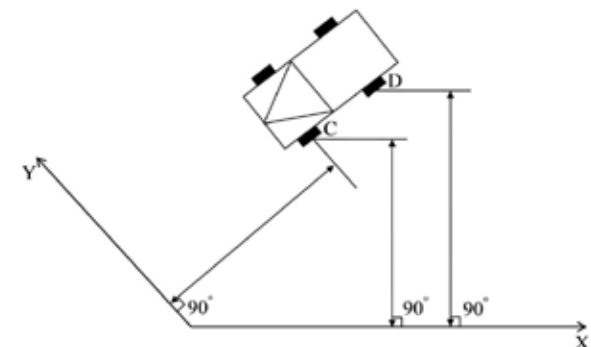
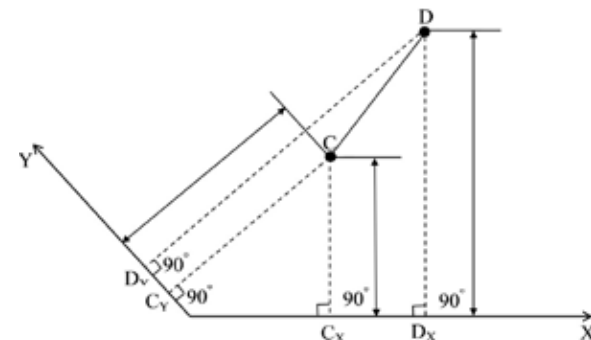
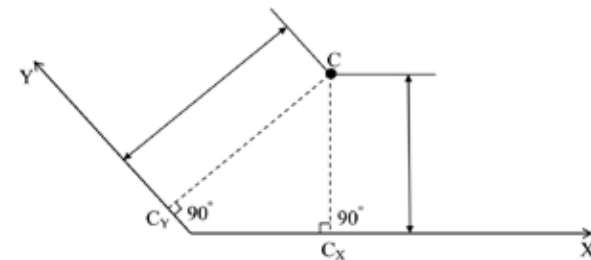

Рисунок 2
Принципи графічної фіксації транспортних засобів та інших слідів ДТП у косокутній системі координат

У зв'язку з тим, що периферійні частини транспортних засобів у процесі ДТП, як правило, піддаються деформації, фіксацію їх розташування на схемі доцільно проводити від точок дотикання коліс до проїзної частини (так званої «плями контакту») або від центрів коліс (якщо транспортний засіб перекинувся на бік, загрузло в снігу, піску, багнюці).

У цьому випадку заміри доцільно виконувати по найкоротшій відстані від центрів осей переднього і заднього коліс, ближніх до поверхні землі (рис. 3).

Якщо у процесі перекидання автомобіль опинився на даху, заміри доцільно проводити від точок проекцій на поверхню землі центрів осей переднього і заднього коліс до краю проїзної частини чи умовно сталих орієнтирів (рис. 4).

Зміна бази транспортного засобу у процесі зіткнення, перекидання чи наїзду на перешкоду відбувається досить рідко. Однак, якщо це відбулося, то у даному випадку транспортний засіб може розглядатися як тіло, що не має визначеної форми, і фіксуватися по габаритним точкам (рис. 5).

Рисунок 3
Фіксація положення автомобіля на схемі ДТП у випадку його перекидання на бік

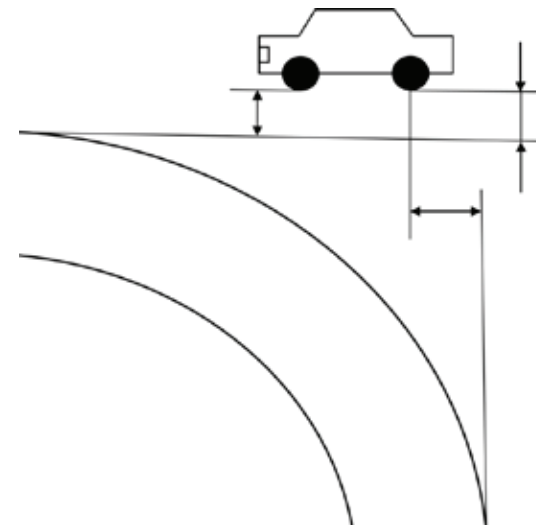

Рисунок 4
Фіксація положення автомобіля на схемі ДТП у випадку його перекидання на дах

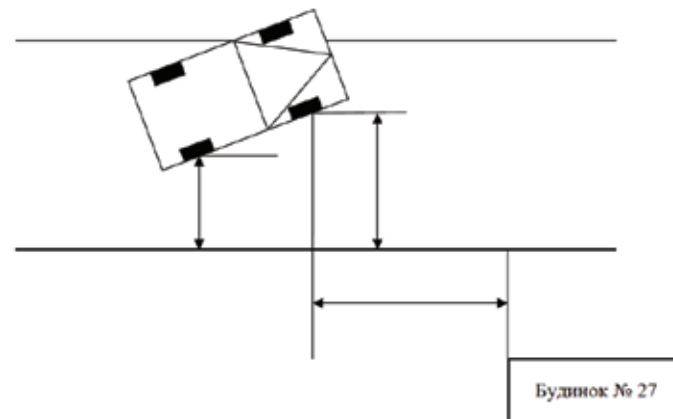
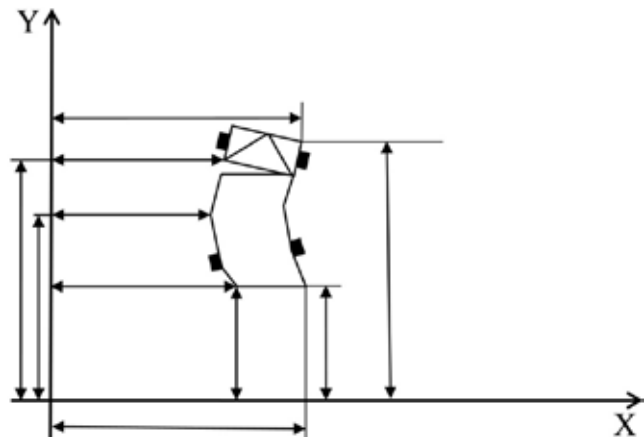
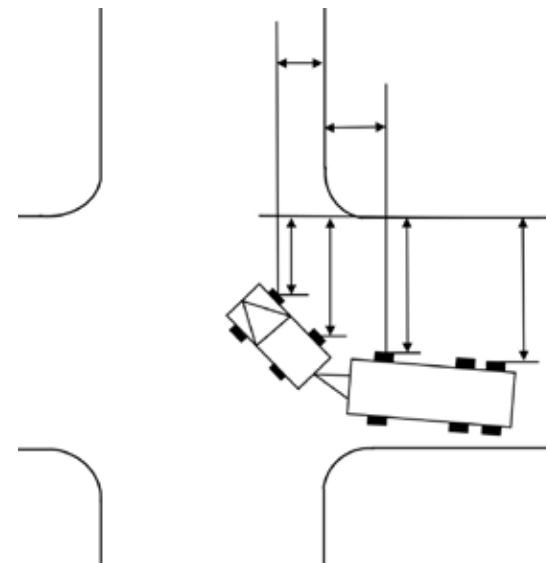

Рисунок 5
Фіксація положення автомобіля на схемі ДТП у випадку зміни його бази внаслідок сильної деформації

У випадку скоєння ДТП за участю автопоїзда (транспортного со-
ставу) – механічного транспортного засобу, що з'єднаний з одним або
кількома причепами за допомогою зчіпного пристрою, причеп такого
транспортного засобу фіксується за тими ж правилами, що й сам транс-
портний засіб (трьома проекціями на координатні осі) (рис. 6).

Рисунок 6
Фіксація на схемі ДТП складу транспортних засобів

Фіксація слідів транспортних засобів на схемі ДТП

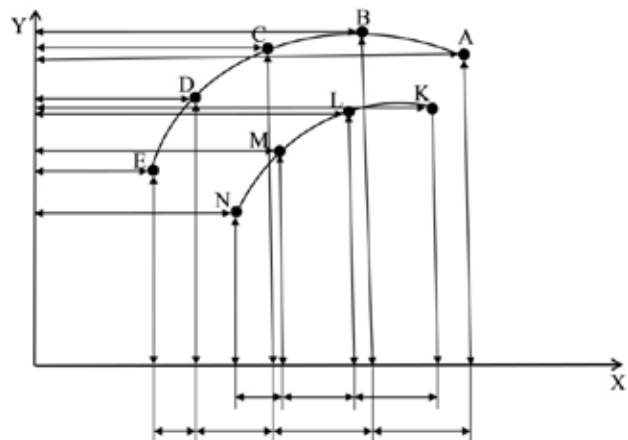
Прямолінійні ділянки слідів руху транспортних засобів на схемі
фіксуються таким же чином, як і автомобілі, тобто трьома проекціями
на координатні осі. Крім цього, для зручності наступних розрахунків
швидкості транспортного засобу перед пригодою доцільно вимірювати
і вказувати на схемі довжину сліду гальмування кожного колеса.

При цьому сліди кочіння, гальмування і юзу вимірюються окремо.
Як правило, на асфальтобетонних покриттях сліди гальмування транс-
портного засобу починаються зі слабо помітних відбитків протектору
колів, чіткість яких поступово зростає і плавно переходить у слід ков-
зання повністю загальмованого колеса. У даному випадку необхідно ви-
міряти окремо довжину кожного із характерних ділянок гальмування і
зафіксувати їх.

Для відображення слідів складної форми їх розділяють на прямолінійні і криволінійні ділянки та вимірюють координати точок перегину слідів.

При фіксації на схемі ДТП криволінійних слідів гальмування доцільно координатні осі розбивати на однакові ділянки, приблизно 1–3 м в залежності від довжини та ступеня кривизни слідів (рис. 7).

Рисунок 7
Фіксація на схемі ДТП криволінійних слідів гальмування

Результати вимірів проєкцій точок сліду, що влучили у задані інтервали, зручно оформлювати у вигляді таблиці координат проєкцій цих точок:

Проекція на координатні осі	Е	Д	С	В	А	Н	М	Л	К
X (м)	1,88	3,15	4,41	5,68	6,95	4,16	5,20	6,45	7,98
Y (м)	3,60	6,65	7,36	7,90	8,13	3,60	5,84	6,65	6,72

Переривчасті сліди гальмування, що виникають при відриві коліс від проїзної частини із-за періодичного послаблення натискання на

педаль гальм чи через нерівності дороги, вимірюються окремо з вказівкою загальної довжини сліду гальмування.

Слід зауважити, що на місці дорожньо-транспортної пригоди за вимогою учасників ДТП їм надається можливість зробити фотографію схеми місця події. У випадку відсутності технічної можливості копія схеми місця ДТП та фотографії з місця ДТП надаються за письмовою заявою в підрозділі поліції у разі, якщо матеріали не було надіслано за належністю.

Для зазначення на схемі ДТП повного переліку видимих (зовнішніх) пошкоджень транспортних засобів, треба здійснити їх якісний та всебічний огляд, метою якого є: виявлення і фіксація пошкоджень; виявлення і фіксація інших слідів та предметів, що можуть мати силу речових доказів; визначення технічного стану транспортного засобу і встановлення можливих несправностей, що спроможні впливати на результат ДТП.

Перевірка технічного стану транспортного засобу визначається функціонуванням і працездатністю різних систем і вузлів автомобіля. В результаті огляду і перевірки технічного стану транспортного засобу встановлюється причина порушення працездатності систем автомобіля. Якщо у процесі огляду це встановити неможливо, то визначаються фактичні – «вихідні» параметри вузлів і механізмів транспортного засобу. Це дозволить у подальшому при проведенні автотехнічної експертизи шляхом порівняння «вихідних» параметрів з нормативними зробити висновок про технічний стан транспорту, тобто наявність чи відсутність несправності у момент скоєння ДТП.

Найбільш часто при ДТП зустрічаються такі пошкодження транспортних засобів: *вм'ятини, розриви, розрізи, задири і подряпини.*

ВМ'ЯТИНА – це деформація, що відбувається всередину автомобіля, тобто виникає при перпендикулярному ударі до поверхні, що ушкоджується.

РОЗРІЗ – характеризується порушенням цілісності об'єкта, причому ці ушкодження мають прямолінійну форму.

ЗАДИРИ – утворюються в результаті ковзання по поверхні об'єкта і являють собою вм'ятини і виступи металу.

ПОДРЯПИНИ – це поверхневе ушкодження металу, а іноді шару фарби автомобіля.

Поверхневі сліди, як правило, утворюються при дотичних фронтальних контактах між транспортними засобами, а також між транспортними засобами й іншими об'єктами.

Виявляючи пошкодження, співробітник патрульної поліції повинен правильно і докладно їх описати, указавши їхнє розташування щодо частин транспортного засобу і поверхні проїзної частини, геометричну форму, глибину деформації, напрямок зрушення металу і т. ін.

У тих випадках, коли обставини події недостатньо ясні, огляд транспортного засобу варто починати з передньої частини автомобіля: передній бампер, номерний знак, облицювання радіатора, фари, габаритні вогні, капот, крила, вітрове скло, передні і бокові стійки кузова.

Потім оглядається ліва сторона автомобіля: передня і задня двері, скла, підніжка, борт і платформа вантажного автомобіля, брызговики.

При огляді задньої частини автомобіля перевіряються: бампер, кришка багажника, габаритні вогні, стоп-сигнали, кріплення бортів. Таким же чином оглядається права сторона транспортного засобу і причепа.

Потім оглядається дах автомобіля і його днище. При необхідності проводиться огляд вантажу, перевіряється його розташування, надійність кріплення. Далі потрібно обстежити кабінку транспортного засобу, звертаючи увагу на положення органів керування (стоякового гальма, важеля переключення коробки передач). При цьому варто відзначити негативні обставини: відсутність кришки бензобака, пробки радіатора, ковпаків коліс, молдингів, дзеркал заднього виду.

Для виявлення слідів і речових доказів на нижній частині транспортного засобу варто користуватися спеціальними естакадами й оглядовими ямами. Оглядають послідовно – від передньої частини до задньої: передній міст, деталі кермового приводу, ресори (підвіску), картер двигуна і зчеплення, карданний вал із кріпленням, картер коробки передач, задній міст і інші деталі.

Іноді причинами події є різні технічні несправності транспортних засобів. Тому дослідження технічного стану транспортного засобу на місці події – важлива умова швидкого і якісного розслідування дорожньо-транспортних пригод.

При перевірці технічного стану транспортного засобу встановлюються:

- технічний стан і функціонування рульового керування (величина люфту тощо);
 - технічний стан і функціонування робочого гальма (величина вільного ходу педалі, наявність чи відсутність підтікання гальмової рідини, витоку стиснутого повітря з гальмової системи);
 - технічний стан стоянкового гальма і його положення;
 - показання манометрів гальмової системи;
 - розташування важеля переключення передач;
 - справність спідометра;
 - технічний стан тягово-зчіпного пристрою;
 - технічний стан зовнішніх приладів транспортного засобу, причепа (фар, покажчиків поворотів, передніх і задніх габаритних вогнів, стоп-сигналів тощо);
 - технічний стан вітрового, заднього і бокових стекол транспортного засобу, наявність на стеклах пошкоджень і дефектів, ступінь їхньої прозорості і забруднення;
 - справність склоочисників;
 - наявність і стан дзеркал заднього виду;
 - надійність кріплення коліс;
 - знос протектора зі вказівкою глибини малюнка бігової доріжки по його центру (наявність чи відсутність пошкоджень, розривів тощо);
 - тиск у шинах;
 - положення передніх коліс транспортного засобу (паралельно його осі, повернуті праворуч, ліворуч, на скільки градусів);
 - технічний стан механічного, пневматичного чи іншого механізму закриття дверей кабіни і салону;
 - наявність і стан ременів безпеки;
- прибрати пошкоджені транспортні засоби з проїзної частини, відновити рух транспортних засобів на ділянці дороги, де відбулась ДТП (час виконання – 10–20 хвилин)**

Відповідно до ст. 52-3 Закону України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 р. № 3353-XII до повноважень Національної поліції України належить забезпечення безпеки дорожнього руху. Пункт 11 частини 1 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII відносить до основних повноважень поліції регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі.

У зв'язку з цим, задля забезпечення безпеки та регулювання дорожнього руху, а також відновлення транспортного потоку, після складання схеми ДТП необхідно прибрати пошкоджені транспортні засоби з проїзної частини, відновити рух транспортних засобів на ділянці дороги, де відбулась ДТП;

- **за наявності у водіїв ознак алкогольного сп'яніння провести їх огляд на місці з використанням технічних засобів (час виконання – 10–15 хвилин) або направити на огляд з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння до закладу охорони здоров'я (час виконання залежить від віддаленості закладу охорони здоров'я від місця ДТП, але не більше 2 годин з моменту виявлення ознак сп'яніння)**

Відповідно до Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженої спільним наказом МВС та МОЗ України від 09.11.2015 р. № 1452/735, ознаками алкогольного сп'яніння є: запах алкоголю з порожнини рота; порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає обстановці.

Ознаками наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є: наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота); звужені чи дуже розширені зіниці, які

не реагують на світло; сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови; почервоніння обличчя або неприродна блідість.

Порядок огляду або направлення для проведення огляду до закладу охорони здоров'я затверджується постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 р. № 1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду», а також спільним наказом МВС та МОЗ України від 09.11.2015 р. № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».

У разі проведення огляду та стан алкогольного сп'яніння поліцейським:

- за наявності ознак стану алкогольного сп'яніння, поліцейський проводить огляд на стан сп'яніння за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом;
- огляд на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу здійснюється поліцейськими, які мають спеціальні звання;
- поліцейськими використовуються спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу виміральної техніки;
- огляд на стан сп'яніння проводиться з дотриманням інструкції з експлуатації спеціального технічного засобу та фіксацією результатів на паперових та електронних носіях, якщо спеціальний технічний засіб має такі функції;
- перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння, про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу надає сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу виміральної техніки;
- огляд на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності двох свідків. Не можуть бути

залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви;

- установлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів, показники яких після проведення тесту мають цифровий показник більше 0,2 проміле алкоголю в крові;
- результати огляду на стан сп'яніння водія транспортного засобу, проведеного поліцейським, зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів. У випадку установлення стану сп'яніння результати огляду, проведеного поліцейським, зазначаються у протоколі про адміністративне правопорушення, до якого долучається акт огляду;
- акт огляду складається у двох примірниках, один з яких вручається водію, а другий залишається у поліцейського та/або долучається до протоколу про адміністративне правопорушення у разі встановлення стану сп'яніння;
- якщо технічними характеристиками спеціального технічного засобу передбачається роздрукування на папері його показників, ці результати долучаються до протоколу про адміністративне правопорушення.

З метою забезпечення достовірності результатів огляду водіїв транспортних засобів, які мають бути оглянуті в закладах охорони здоров'я, поліцейський забезпечує доставку цих осіб до найближчого закладу охорони здоров'я не пізніше ніж протягом двох годин з моменту виявлення підстав для його проведення.

Також у разі наявності підстав вважати, що водій транспортного засобу перебуває у стані наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, поліцейський направляє цю особу до найближчого закладу охорони здоров'я.

У разі проведення огляду та стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я:

- огляд у закладах охорони здоров'я щодо виявлення стану сп'яніння проводиться лікарем закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшером

фельдшерсько-акушерського пункту), який пройшов тематичне удосконалення за відповідною програмою згідно з чинним законодавством;

- лікар (фельдшер) повинен ознайомитися з документами особи, яку оглядає (паспорт, особисте посвідчення, посвідчення водія тощо) (за наявності). Відсутність документів не може бути причиною для відмови у проведенні огляду на стан сп'яніння. У цьому разі в акті медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість, зазначаються дані щодо зовнішнього вигляду особи, яку оглядають, а також те, що дані про цю особу записані з її слів. У разі надходження документів дані про оглянуту особу долучаються до акта медичного огляду;
- за результатами огляду на стан сп'яніння та лабораторними дослідженнями встановлюється діагноз, який вноситься до акта медичного огляду;
- висновок щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції видається на підставі акта медичного огляду та складається у трьох примірниках: перший примірник видається під підпис поліцейському, який доставив дану особу на огляд, другий видається оглянутій особі, а третій залишається в закладі охорони здоров'я;
- **провести опитування учасників та свідків ДТП щодо обставин скоєння пригоди (час виконання – 15-20 хвилин на кожну особу)**

Відповідно до розділу IX «Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 124 КУпАП» Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затверджені

наказом МВС України від 07.11.2015 р. № 1395, до протоколу про адміністративне правопорушення за ст. 124 КУпАП додаються пояснення учасників пригоди та свідків.

Опитування учасників і свідків ДТП доцільно проводити безпосередньо на місці пригоди і обов'язково окремо кожного для уникнення впливу інформації, що повідомляє один опитуваний на свідчення інших опитуваних.

Як правило, на початку опитування громадянин повідомляє свої біографічні дані і веде довільний письмовий переказ обставин, що існували до моменту виникнення небезпеки для руху і тих обставин, що безпосередньо утворилися перед пригодою і стали її причиною.

Рекомендований порядок викладення подій ДТП водієм:

- дата, час, марка, модель, номерний знак автомобіля, яким керував;
- належність автомобіля, підстави для користування ним;
- технічний стан транспортного засобу перед початком руху;
- наявність права керування транспортним засобом відповідної категорії та водійський стаж;
- стан здоров'я, самопочуття (був тверезий, під дією алкогольних чи наркотичних речовин, хворий, стомлений, час, проведений за кермом), наявність фізичних і психічних вад, облік у психіатра, нарколога;
- напрямок руху (звідки і куди), швидкість руху і як її контролював;
- наявність і видимість по ходу руху дорожніх знаків і розмітки, світлофорних об'єктів (режим їх роботи), пішохідних переходів та інших елементів вулично-шляховій мережі;
- по якій ділянці дороги рухався (горизонтальна, підйом, спуск, крива в плані);
- погодні умови, дорожнє покриття на даній ділянці (асфальт, бруківка, щебінь, ґрунтова, піщана) та його стан (сухе, мокре, ожеледиця, сніжний накат, без льодяної кірки, наявність забруднення та видимих дефектів проїзної частини);
- загальна видимість з місця водія приблизно ___м, оглядовість праворуч ___м, ліворуч ___м (при обмеженні вказати причину);
- завантаженість автомобіля (наявність і кількість пасажирів та їх розташування або вид вантажу та його приблизна вага);

- чи відволікався від керування автомобілем, якщо так, з якої причини;
 - під час руху у темну пору доби вказати стан і якість зовнішнього міського освітлення, а також яке світло фар (ближнє, дальнє) було увімкнене на автомобілі;
 - до якого елемента вулично-шляхової мережі (перехрестя, поворот, пішохідний перехід, зупинка транспорту загального користування тощо) чи об'єкту (будинок, спорудження, автомобіль, що стояв на проїзній частині тощо) наближався та по якій смузі рухався (бажано вказати приблизний інтервал до правого чи лівого краю проїзної частини);
 - під час руху які об'єкти були попереду (ліворуч, праворуч), яка відстань була до них;
 - вказати наявність об'єктів (автомобілів, пішоходів, тварин тощо) та їх розташування по смугах руху або займану ними площу у зустрічному напрямку;
 - при засліпленні світлом вказати причину і описати подальші дії.
- При зіткненні, наїзді на перешкоду вказати:*
- відстань, на який побачив інший автомобіль (перешкоду), його швидкість і напрямок руху, розташування на проїзній частині із зазначенням приблизних відстаней до відносно сталих орієнтирів;
 - описати: яким чином, за яких обставин, чому, ким, на якій відстані від передньої частини свого автомобіля була створена небезпека;
 - при проїзді регульованих перехресть вказати сигнал світлофора на який рухався, на якій відстані від перехрестя звернув увагу на цей сигнал;
 - дії по запобіганню та відверненню ДТП (гальмування, подача сигналів, маневрування, об'їзд) і на якій відстані від перешкоди для руху, що виникла вони застосовувались;
 - дії інших учасників пригоди – водіїв, пішоходів, пасажирів;
 - якщо рухався у стані екстреного гальмування, то яку відстань подолав до моменту скоєння контакту (зіткнення, наїзду) а також після нього;
 - точне місце на дорозі, де відбулося зіткнення чи наїзд;

- якою частиною транспортний засіб ударився об інший транспортний засіб чи перешкоду;
- коли (після чого) втратив контроль над керуванням транспортного засобу.

Надалі треба описати свої дії після зупинки автомобіля (виклик наряду патрульної поліції, запис очевидців пригоди тощо). Чи зрушував автомобіль з місця пригоди, відмічав сліди, виставляв знак аварійної зупинки, на якій відстані від початку слідів гальмування та чи не змінювалась будь-яким чином обстановка на місці події до прибуття працівників патрульної поліції. Яка думка водія про причини ДТП, а також, про ступінь власної вини та вини інших учасників пригоди. Які у нього є зауваження до працівників патрульної поліції з приводу оформлення матеріалів ДТП.

При опитуванні водія необхідно враховувати як природну суб'єктивність оцінки події, так і бажання представити свої дії у більш вигідному світлі, щоб уникнути відповідальності. Тому у процесі бесіди потрібно задавати водію повторні питання, щоб перевірити точність його відповідей, порівнювати пояснення із фактами, встановленими у процесі огляду місця події, отриманими, при опитуванні інших осіб, і з іншою інформацією, що мається у розпорядженні патрульного.

Пояснення свідків ДТП пишуться за тими ж правилами, що і пояснення водіїв транспортних засобів. Проте, опитуючи свідків, варто звертати їхню увагу на швидкість руху транспортного засобу, рядність і напрямок руху, маневри, які виконував водій, а також місце, де знаходився свідок у момент пригоди;

- **скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 124 КУпАП, а також, у разі підтвердження стану сп'яніння, - протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП (час виконання - 15-20 хвилин на кожний протокол)**

У разі порушення учасниками дорожнього руху Правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, на місці дорожньо-транспортної

пригоди співробітниками Національної поліції України складається протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 124 КУпАП. У разі підтвердження стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, складається протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються (ст. 256 КУпАП):

- дата і місце його складення;
- посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (прізвище, ім'я, по батькові; дата народження; громадянство; місце проживання/перебування; місце роботи; серія та номер посвідчення водія або назва, серія та номер документа, що посвідчує особу);
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;
- нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення;
- прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Також у протоколі зазначається матеріальна шкода, заподіяна адміністративним правопорушенням.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі.

Протокол підписується поліцейським та особою, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Також в порядку статті 265-1 КУпАП поліцейським здійснюється тимчасове вилучення посвідчення водія;

- **у випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність для отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, протягом доби передає оформлені матеріали ДТП для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу поліції, на території обслуговування якого сталася пригода**

Відповідно до пункту 6 розділу IX «Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 124 КУпАП» Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС України від 07.11.2015 р. № 1395, у випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність для отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, протягом доби передає оформлені матеріали ДТП для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу поліції, на території обслуговування якого сталася пригода;

9) доповісти диспетчеру про закінчення виконання завдань та результати реагування на подію (час виконання – 2 хвилини)

Відповідно до підпункту 5 пункту 1 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357;

10) оформити результати реагування на дорожньо-транспортну пригоду в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» (час виконання – 1 хвилина)

Відповідно до пункту 7 розділу IX «Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події» Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357.

Приблизний час виконання заходів щодо оформлення матеріалів ДТП без постраждалих з моменту отримання повідомлення до відновлення руху в місці його скоєння у міській місцевості становить: 64–84 хвилини.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Червінчук Андрій Васильович – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Пилипенко Євгенія Олексіївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, капітан поліції

Атаманенко Юлія Юріївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Науково-практичне видання

**А. В. ЧЕРВІНЧУК
Є. О. ПИЛИПЕНКО
Ю. Ю. АТАМАНЕНКО**

АЛГОРИТМ ДІЙ НАРЯДУ ПОЛІЦІЇ ПРИ ДТП

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ПОРАДНИК

*Підготовлено до друку ВД «Дакор»
Друкується в авторській редакції*

Підписано до друку _10.2021. Гарнітура BookmanС. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 2,29. Обкл.-вид. арк. 2,13. Наклад __ прим.

ТОВ «ВД «Дакор»
Свід. ДК № 4349 від 05.07.2012
☎ (044) 461-85-06; ✉ vd_dakor@ukr.net 🌐 www.dakor.kiev.ua
📍 04655, м. Київ, просп. Степана Бандери, 8